

IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA TRAJNA RJEŠENJA PITANJA KOJA SE TIČU RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA U CRNOJ GORI, SA POSEBNIM OSVRTOM NA PODRUČJE KONIKA ZA 2017. GODINU

Strategija za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019 godine, donosi se u cilju rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica na trajan i održiv način, kroz lokalnu integraciju ili dobrovoljni povratak, u saradnji sa međunarodnom zajednicom i u skladu sa međunarodnim standardima i principima.

Rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica predstavlja dio predpristupnih pregovora između Crne Gore i Evropske unije, u okviru Poglavlja 23 - „Pravosuđe i temeljna prava”. Izvještaji o napretku Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji takođe prepoznaju značajan napredak postignut o ovoj oblasti i preporučuju da se osigura pomoć licima koja su aplicirala za status stranca s nekompletnom dokumentacijom, kao i da interno raseljena lica imaju pun pristup pravima.

Poštujući lični izbor raseljenih, Strategijom su definisana dva moguća rješenja ovog pitanja - lokalna integracija u Crnogorsko društvo i pravo na dobrovoljni povratak u državu porijekla.

Kad je u pitanju lokalna integracija raseljenih, predviđene su aktivnosti na planu obezbjeđivanja;

**pravnog statusa,
smještaja i jednakog pristupa obrazovanju,
zdravstvenoj zaštiti,
tržištu rada,
socijalnoj i dječijoj zaštiti i
ostvarivanju prava na stanovanje.**

Vlada Crne Gore garantuje da se raseljena i interno raseljena lica vrate u državu porijekla, povratak se zasniva na principima dobrovoljnog povratka i poštovanja dostojanstva.pravo na dobrovoljni povratak u državu porijekla

Kako bi se postigli ciljevi postavljeni Strategijom, donose se akcioni planovi na period od godinu dana, čije se aktivnosti finansiraju iz Budžeta Crne Gore, donatorskih sredstava i projekata. Realizaciju mjera predviđenih akcionim planom prati Koordinacioni odbor.

Strategija će obuhvatiti period od januara 2017. godine do kraja decembra 2019. godine, a biće realizovana kroz tri godišnja akciona plana.

Koordinacioni odbor pratiti implementaciju mjera predviđenih Strategijom, usvaja izvještaje.

Na sjednici 7.03.2018. godine Koordinacioni odbor jednoglasno usvojio Izvještaj o realizaciji mjera predviđenih Akcionim planom koji prati Strategiju za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik za 2017. godinu.

Takođe je jednoglasno usvojen i predlog Akcionog plana za 2018. godinu.

Mjere predviđene Akcionim planom u potpunosti realizuju planiranom dinamikom.

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

**IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA
IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA TRAJNA RJEŠENJA PITANJA KOJA SE
TIČU RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA U CRNOJ GORI, SA
POSEBNIM OSVRTOM NA PODRUČJE KONIKA ZA 2017. GODINU**

Poštujući lični izbor raseljenih, Strategijom su definisana dva moguća rješenja ovog pitanja - lokalna integracija i dobrovoljni povratak. Kad je u pitanju lokalna integracija raseljenih, predviđene su aktivnosti na planu obezbjeđivanja pravnog statusa, smještaja i jednakog pristupa obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i tržištu rada.

LOKALNA INTEGRACIJA

**1) Pravni status,
naknadni upis**

Kako je registracija rođenja zvanična registracija rođenja djeteta od strane države putem administrativnog procesa i predstavlja trajan i zvaničan zapis o postojanju djeteta i osnov za realizaciju svih dječijih prava i praktičnih potreba, to je Crna Gora ovo pravo garantovala svakom djetetu implemenacijom ključnih međunarodnih dokumenata i nacionalnih propisa koji se odnose na zaštitu djece.

Jedna od prioriternih oblasti koje su u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, a tiču se prava sve djece rođene u Crnoj Gori, je pravo univerzalne registracije prijave rođenja, za svu djecu bez izuzetka, pa tako i za djecu Roma, Aškalija i Egipćana, izbjeglica, raseljenih i interno raseljenih lica i djecu napuštenu od majki, kako djece rođene u zdravstvenoj ustanovi tako i djece rođene van zdravstvene ustanove.

U skladu sa tim, a shodno odredbama Zakona o matičnim registrima rođenje djeteta u porodilištu ili drugoj zdravstvenoj ustanovi, obavezna je da prijavi zdravstvena ustanova, bez izuzetka.

Naknadni upis rođenja djeteta, rođenog i van zdravstvene ustanove, vrši se ukoliko protekne rok od 30 dana od dana kad je dijete rođeno a nije upisano u registar rođenih, nakon sprovedenog upravnog postupka utvrđivanja činjenica u vezi rođenja. Ukoliko se u sprovedenom upravnom postupku utvrdi da nema osnova za upis donosi se rješenje o odbijanju prijave za upis.

Crna Gora je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o vanparničnom postupku, koji je stupio na snagu 2. 5. 2015. godine, obezbijedila punu pravnu sigurnost za utvrđivanje vremena i mjesta rođenja djeteta kroz pokretanje vanparničnog postupka pred nadležnim sudom.

Vanparnični postupak pokreće se predlogom lica koje nije upisano u matični registar rođenih ili predlogom svakog lica koje ima neposredni pravni interes, odnosno organa starateljstva. Nadležni sud dostavlja pravosnažno rješenje o vremenu i mjestu rođenja Ministarstvu unutrašnjih poslova - nadležnoj Područnoj jedinici ili filijali za građanska stanja i lične isprave, u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti, radi upisa činjenice rođenja u matični registar rođenih. Donošenjem ovog zakona riješen je određeni broj složenih slučajeva za koje nije bilo dovoljno dokaza da se pozitivno okončaju u upravnom postupku.

Ministarstvo unutrašnjih poslova u saradnji sa udruženjem Roditelji, prepoznatim u crnogorskoj javnosti po brizi o pravima roditelja i djece, realizovalo je projekat "Izrada i distribucija brošura prijave novorođenčeta u 4 koraka", koji u velikoj mjeri doprinosi informisanosti građana, prvenstveno novih roditelja, o proceduri upisa djece u knjige rođenih i drugim pravima koja stižu rođenjem. Ovo je jedna od važnih stimulativnih mjera kako populacione politike, tako i podsticajnih mjera na majke da djecu rađaju u zdravstvenim ustanovama. Ovaj projekat podržao je i UHNCR koji je obezbijedio sredstva za prevod brošure na albanski i romski jezik, a potom i za štampanje.

Napuštena djeca zaštićena su odredbama Porodičnog zakona, koji se primjenjuje i na roditelja koji zlorabljiva roditeljska prava ili grubo zanemaruje roditeljske dužnosti. Takođe, organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja, preduzima radnje iz svoje nadležnosti u cilju prevencije napuštanja, upisa napuštene djece u registre rođenih i institucionalizacije ove djece.

Raseljena i interno raseljena lica

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) Predstavništvo u Crnoj Gori, potpisali su 06. III 2014. godine Memorandum o saradnji i utvrdili set mjera koje treba preduzeti kako bi se pružila pomoć RL i IRL, koji žive u Crnoj Gori da podnesu zahtjev za rješavanje svog statusa. Memorandumom je formiran i Operativni tim koji je stalno pratio stanje i preduzimao odgovarajuće mjere.

Od mjera i aktivnosti koje su preduzete u prethodnom periodu i planova za naredni period treba pomenuti da su kombinovani mobilni biometrijski timovi MUP-a Crne Gore, MUP-a Agencije za civilnu registraciju Kosova, UNHCR i NVO "Pravni centar", intenzivno pružali pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova koja od kraja 90-tih borave u Crnoj Gori.

Mobilni biometrijski timovi MUP-a Kosovo i MUP-a Crne Gore, uz svestranu podršku UNHCR, OEBS-a i NVO "Pravni centar", intenzivno su radili na podršci i pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u Crnoj Gori. Timovi su vršili intervjue i verifikacije, i zapimali zahtjeve za izdavanje osnovnih dokumenata sa Kosova, donosili i uručivali im urađena dokumenta, a službenici MUP-a Crne Gore su istovremeno zapimali zahtjeve za regulisanje pravnog statusa ove kategorije lica u Crnoj Gori. Uz podršku UNHCR-a i OEBS-a, organizovano je 15 posjeta mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori. U periodu 18. 12. - 21. 12. 2017. godine biće realizovana 15 posjeta mobilnog tima MUP-a Kosovo. Tokom 15

posjeta pružena je pomoć za 1.065 lica da dobiju dokumenta Kosova, uključujući pasoš Kosova, za 78 lica završen proces za dobijanje pasoša Republike Kosova, pa se i ti slučajevi smatraju završenim. Pa je ukupan broj završenih slučajeva 1.143. Preostalih 158 slučajeva će biti predmet dalje saradnje dva ministarstva u 2018. godini.

Upis u registar rođenih i registar državljana Kosova

Sa ciljem uspostavljanja mehanizama saradnje u rješavanju statusnih pitanja interno raseljenih lica sa Kosova koja borave ili su rođena u Crnoj Gori, u dijelu naknadnog upisa u osnovne registre (rođenih, vjenčanih i umrlih) i registar državljana Republike Kosovo, 2013. godine potpisan je Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo o naknadnom upisu interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori u osnovne registre i registar državljana Republike Kosova.

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) Predstavništvo u Crnoj Gori, su tokom novembra 2017. godine izvršili verifikaciju svih lica koja su imala poteškoće sa ličnom dokumentacijom. Ukupno je obišeno oko 2.000 lica, i to: raseljena lica i interno raseljena lica koja su u postupku rješavanja statusa, lica kojima je odobren privremeni boravak do tri godine, djeca i lica koja nemaju riješen status, a članovi su porodice lica koja imaju riješen stalni ili privremeni boravak do tri godine po osnovu IRL statusa (nijesu interno raseljena lica), i lica sa Javnog poziva iz 2014. godine koja nijesu imala dokumenta, nakon čega će se uraditi analiza stanja.

Tokom Verifikacione kampanje identifikovano je oko 200 djece kojima su jedan ili oba roditelja državljan Republike Kosovo. Kako bi ova lica – djeca dobila identifikaciona dokumenta Kosova i nakon toga riješila status u Crnoj Gori, Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je nadležnim organima Kosova dostavilo 131 izvod iz registra rođenih na međunarodnom obrascu, i sada se radi na pripremi sastanka koji će se održati krajem marta ove godine, gdje će se razmatrati učinak upisa ove djece, kao i najteži - najkomplikovaniji slučajevi koji su ostali neriješeni.

Napominjemo da su sve ove procedure za interno raseljena lica besplatne, budući da su nadležni organi Republike Kosovo sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a.

Statistika - interno raseljena lica - stalni boravak

U periodu od 07. 11. 2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 01. 01. 2018. godine, interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.428 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8.181 zahtjeva, dok je po 247 zahtjeva postupak u toku. Od 8.181 riješenih predmeta, za 7.120 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 214 zahtjeva je odbijeno, dok je 847 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Statistika - interno raseljena lica - privremeni boravak do tri godine

U periodu od 07. 11. 2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 01. 01. 2018. godine, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.309 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.195 zahtjeva, dok je po 114 zahtjeva postupak u toku. Od 1.195 riješenih predmeta, za 438

lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 2 zahtjeva su odbijena, dok je 755 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Statistika - raseljena lica - stalni boravak

U periodu od 07. 11. 2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 01. 01. 2018. godine raseljena lica su podnijela ukupno 4.726 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.707 zahtjeva, dok je po 19 zahtjeva postupak u toku. Od 4.707 riješenih predmeta, za 4.335 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 18 zahtjeva je odbijeno, dok je 354 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Statistika— raseljena lica- privremeni boravak do tri godine

U periodu od 07. 11. 2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 01. 01. 2018. godine raseljena lica su podnijela ukupno 318 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 308 zahtjeva, dok je po 10 zahtjeva postupak u toku. Od 308 riješenih predmeta, za 171 lice zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 0 zahtjeva je odbijeno, dok je 137 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Državljanstvo

Za rješavanje zahtjeva raseljenih lica za prijem u crnogorsko državljanstvo, za koje je nadležna Direkcija za državljanstvo, ističemo da je od početka primjene Zakona o crnogorskom državljanstvu od 01. 01. 2008. godine do 01. 01. 2018. godine, ukupno 1.065 raseljenih lica sa prostora bivše SFRJ dobilo državljanstvo Crne Gore. U radu više nemamo predmeta raseljenih lica sa prostora bivše SFRJ koji su imali prijavljen status raseljenog lica u Crnoj Gori.

2) Obezbjedivanje smještaja

Obezbjedivanje smještaja je jedan od ključnih elemenata za lokalnu integraciju I/RL, a planirano je da bude realizovan kroz regionalnu inicijativu, međunarodne donacije, povoljne kredite i sopstvene izvore. Doprinos Crne Gore ogleda se prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjeđivanju primarne infrastrukture. Zakon o socijalnom stanovanju je prioritet u ovoj oblasti dat RE populaciji, licima sa I/RL statusom, strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom kojem je prethodio I/RL status itd. Kroz Regionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjeđenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik).

Kroz navedeni program predviđena je: gradnja 907 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, gradnja 50 gotovih kuća, 62 smještajne jedinice u Domu starih u Pljevljima, kupovina stanova u opštini Herceg Novi sa mogućnošću proširenja projekta i na druge primorske opštine, rekonstrukcija postojećih vojnih objekata - vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić. Ukupna vrijednost projekta 27.696 miliona eura, a kontribucija države 15%, tj. 4.154 miliona eura; potrebna sredstva 23. 542 miliona eura.

Glavni donator programa je Evropska unija, a značajne novčane kontribucije osigurale su vlada Sjedinjenih Američkih Država, kao i vlade Italije, Njemačke, Norveške, Švicarske, Danske, Turske itd. Snažnu podršku programu daju Visoki komesarijat ujedinjenih naroda za

izbjeglice - UNHCR i Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi - OSCE.

Četiri partnerske zemlje (Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska) su uspostavile veliki broj bilateralnih i regionalnih radnih grupa, uz značajnu podršku UNHCR-a, OEBS-a i drugih međunarodnih organizacija, koje djeluju u skladu sa dogovorenim okvirom. Implementacijom Regionalnog stambenog programa zatvoriće se poglavlje raseljeničtva na prostoru bivših jugoslovenskih republika. Regionalni stambeni program u Crnoj Gori se implementira planiranom dinamikom.

3) Jednak pristup obrazovanju, zdravstvenoj, socijalnoj zaštiti i tržištu radu

Obrazovanje

Broj RE djece koja se uključuju u obrazovni sistem u Crnoj Gori povećava se iz godine u godinu. U školskoj 2017/18. godini je upisano 400 učenika iz kampova Konik I i II. Nastavlja se sa podrškom obrazovanju desegregacije RE djece, i to u sedam podgoričkih osnovnih škola: OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin”, OŠ “Marko Miljanov”, OŠ “21. maj”, OŠ “Savo Pejanović”, OŠ “Vladimir Nazor”, OŠ „Oktoih“ i OŠ “Vuk Karadžić”. Zatvoreno je područno odjeljenje JU OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin” na Kampu Konik. Svakog dana se iz kampova na Koniku prevozi 370 učenika/ca kombi vozilima do gradskih škola. Ministarstvo prosvjete obezbjeđuje finansijska sredstva za kontinuirani prevoz đaka. Ministarstvo prosvjete za ovu aktivnost izdvaja oko 2.000, 00 € na mjesečnom nivou.

Kada je u pitanju predškolsko obrazovanje, takođe je evidentiran porast broja djece u odnosu na prethodnu godinu. Produženo je trajanje pripremnih vrtića sa 15 na 30 dana. U pripremnim vrtićima upisano je 111 djece. U saradnji sa Zavodom za školstvo, sprovedena je obuka kadra koji radi sa ovom djecom, da bi uspjeli da odgovore na njihove potrebe. Prve teme obuke bile su: Rani razvoj učenja, Važnost predškolskog obrazovanja i podrška inkluziji. Obučena su 22 vaspitača. U vrtićima je na početku školske godine upisano 190 djece.

Izrađena je brošura za upis u prvi razred na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku. Sprovode se aktivnosti dopunske nastave za učenike RE populacije u svim školama.

U Podgorici, Beranama i Nikšiću formirani su timovi za prevenciju ranog napuštanja školovanja. Timovi se sastaju svakog mjeseca.

Izrađen je i poslat školama na upotrebu Protokol o ranom napuštanju školovanja koji definiše korake i mjere koje treba primijeniti za djecu koja su u riziku od napuštanja školovanja. Kod Inspekcije za prosvjetu i sport procesuirano je 27 učenika zbog neredovnog pohađanja nastave.

Obezbijedjeni su besplatni udžbenici za sve učenike. Anketiranje učenika IX razreda osnovne škole sprovodi se svake godine. U srednjim školama stipendiju je dobilo njih 131, svi koji su aplicirali. Nastavnika mentora je 27, a u mentorski program uključena su 104 učenika, takođe se realizuju tutorski časovi za 15 učenika dok je nastavnika tutora 11.

Ove godine je na fakultete upisano 27 studenata, svi koji su bili zainteresovani.

Takođe, u toku je implementacija projekata “Podrška punom procesu socijalne inkluzije”, čiji opšti cilj je da se kroz usluge socijalnog staranja i kroz sistem obrazovanja omogući uključivanje ranjivih, socijalno isključenih grupa.

U saradnji sa UNICEF-om se realizuje program koji ima za cilj da unaprijedi MEIS aplikaciju i prateće procedure na nivou škole u cilju ranog prepoznavanja rizika od napuštanja škole, kako osnovne tako i srednje. U izradi su indikatori rizika, parametri evidencija, kriterijumi za upozorenje, kao i planiranje mjera koje treba preduzeti.

Centar za stručno obrazovanje je pripremio, a Savjet za obrazovanje usvojio, program obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije saradnika/ca u socijalnoj inkluziji RE u oblasti

obrazovanja. Radi se na upodobljavanju podzakonskih akata, kako bi se saradnik u socijalnoj inkluziji RE uveo u sistem.

Otvorene dječije igraonice za djecu predškolskog uzrasta organozovane su svakog radnog dana na Koniku za 90 djece. Igraonice su organizovane za dvije grupe djece, stariju (5 - 6) i mlađu (2,5 - 4 godine). Časovi su organizovani od strane profesionalnih vaspitača i romskih asistenata, u okviru kojih djeca imaju priliku da steknu osnovna znanja, koje svako dijete predškolskog uzrasta treba da posjeduje, prevaziđu jezičku barijeru, socijalizuju se i usvoje životno korisne navike. Djeci je svakog radnog dana obezbijeđen i doručak, kroz projekat Italijanskog crvenog krsta, dok su kroz projekat Danskog crvenog krsta istoj grupi redovno organizovane i muzičke radionice. Sa roditeljima ove djece, po potrebi se organizuju i sastanci u cilju informisanja istih o napretku njihove djece, ali i problemima sa kojima se suočavaju u procesu savladavanja dnevnih vještina. Muzičke radionice su, pored Konika, organizovane i u Beranama i Nikšiću.

Sastanci sa roditeljima su organizovani sa roditeljima RE populacije čija djeca pohađaju otvorene dječije igraonice Crvenog krsta i roditeljima čija djeca redovno pohađaju nastavu u gradskim školama u Podgorici, Beranama i Nikšiću.

Podrška djeci koja pohađaju gradske škole

RE djeca djeca su raspodijeljena u 7 gradskih osnovnih škola (“Božidar Vuković Podgoričanin”, “Marko Miljanov”, “21. maj”, “Savo Pejanović”, “Vladimir Nazor”, „Oktoih“ i “Vuk Karadžić”) u kojima je nastavu pohađalo 461 učenika od 1 do 9. razreda. U septembru 2017. godine, upisano je 63 RE prvaka. U septembru i oktobru, Crveni krst Crne Gore je organizovao veliku podjelu školskog pribora i higijene za svu pomenutu djecu, dok su prvaci i petaci dobili i dačke torbe. Podijeljeno je 416 setova školskog pribora i 473 kompleta higijene dok je 88 djece predškolskog uzrasta primilo higijenske setove.

Pomenutoj djeci su, u susret novogodišnjim praznicima, podijeljeni i Rotary paketići i slatki paketići, kao i djeci koja pohađaju “otvorene dječije igraonice”. Osim toga, jedan RE asistent je angažovan kako bi svakog radnog dana pratio djecu iz Kampa do škole i nazad, pratio njihovu redovnost, ali i intenzivno sarađivao sa školom i roditeljima. RE asistent, po nalogu i u dogovoru sa školom, redovno obilazi RE porodice kako bi sa njima porazgovarao o problemima, ali ih i upozorio da ih škola može tužiti ukoliko djecu ne šalju redovno u školu. RE asistent, svakog radnog dana, prati redovnost učenika 1, 2, 3, 4, 5. i 6. razreda OŠ “B.V. Podgoričanin”, vodi evidenciju o odsustvima, kontaktira roditelje i komunicira na relaciji roditelj - škola. Pored navedenog, asistent ima obavezu i da roditeljima dostavlja pisani poziv škole, ukoliko se primijeti da djeca neredovno pohađaju nastavu ili uopšte ne dolaze u školu. Takvi slučajevi se kasnije prosljeđuju Prosvjetnoj inspekciji. U cilju olakšavanja pomenute procedure, Ministarstvo obrazovanja je u saradnji sa Zavodom za školstvo, Crvenim krstom Crne Gore, Ref-om, školama, nevladinim organizacijama, Prosvjetnom inspekcijom i mnogim drugim partnerima kreiralo i Protokol o postupanju u slučaju odustajanja djece od redovnog školovanja.

Radionice Kluba mladih su organizovane za 70 RE dječaka i djevojčica, uzrasta od 13 do 21 godinu, u Podgorici, Beranama i Nikšiću. Koordinator Kluba mladih u saradnji sa volonterima Crvenog krsta i Američkog ugla, organizovao je nekoliko posjeta bioskopu i kulturnim znamenitostima Crne Gore, koje su i medijski praćene. Na radionicama mladi uče kako da funkcionišu u grupi, kako da savladaju osnove rada na računaru, nauče engleski i njemački jezik; uče više o diskriminaciji i njihovim pravima, promociji zdravih stilova života itd. U cilju približavanja zajednica, mladi RE populacije iz Podgorice i Nikšića imali su nekoliko zajedničkih aktivnosti, pa su tako zajedno posjetili bioskop, a nakon toga im je organizovan

izlet Bokokotorskim zalivom, u cilju njihovog upoznavanja sa istorijom, tradicijom i kulturom naše zemlje. Mladi su takođe i učestvovali i u Maratonu, a pored redovnih sportsko-rekreativnih aktivnosti, pridružili su se i akciji čišćenja Kampa Konik, koja je organizovana povodom obilježavanja Dana Roma.

U okviru projekta sa Evropskom komisijom, Opštinska organizacija Crvenog krsta Nikšić je, od oktobra do januara 2018. godine, za 20 odraslih pripadnika/ca RE populacije, organizovala časove funkcionalnog opismenjavanja. Žene i muškarci iz opštine Nikšić, koji su stariji od 18 godina, a nijesu pismeni, imali su priliku da uz pomoć nastavnika savladaju elementarnu jezičku i matematičku pismenost. Ova grupa odraslih, nakon završene obuke, dobiće priliku da preko dijela aktivnosti kojim koordinira NVO Help, nastavi sa obukom za zanatske djelatnosti ili dobije alatke neophodne za započinjanje samostalnih poslova.

U okviru distribucije humanitarne pomoći, Crveni krst Crne Gore iz sopstvenih zaliha podijelio je higijenske pakete, pakete hrane, opremu za domaćinstvo, polovnu garderobu, i dr. Za 345 porodica smještenih u kampovima na Koniku podijeljeno je 1.200 kg urmi koje su donacija Ambasade Ujedinjenih Arapskih Emirata, donacija Caritasa Barske Nadbiskupije 20 paketa hrane, dok su za 73 najugroženije porodice osim sljedovanja u redovnim distribucijama podijeljeni higijenski paketi.

4) Zdravstvena zaštita

Crveni krst vrši edukaciju kroz radionice Porodičnog centra kojih je u izvještajnom periodu realizovano 64, u kojima po radionici u prosjeku prisustvuje 31 žena (ukupno 80 žena). Radionicama Porodičnog centra, više od deceniju, redovno prisustvuju žene RE populacije, majke, buduće majke, bake, koje imaju želju da nauče više o prevenciji bolesti, unapređenju zdravlja žene, djece i porodice, da se edukuju u sferi ručnih radinosti kroz radionice šivenja, ali i da nauče više o zemlji u kojoj žive, kroz redovne posjete kulturno-istorijskim spomenicima, znamenitostima i drugim gradovima. U toku 2017. godine, ženama su organizovane redovne posjete ljekara i eksperata Instituta za javno zdravlje, studenata završne godine medicine, kao i preventivni pregledi. U toku redovnih posjeta ljekara, ženama su predstavljene sljedeće teme: imunizacija djece, očuvanje mentalnog zdravlja, prevencija infekcija respiratornih organa, prevencija nasilja i ranih brakova, zloupotrebe narkotika i alkohola i mnoge druge teme. One su učestvovala i u obilježavanju Dana žena i Dana Roma kroz izložbe radova u tržnim centrima Mall of Montenegro i Capital Plaza. U okviru redovnih posjeta kulturno-istorijskim znamenitostima, žene su obišle Skadar, Herceg Novi, Grahovo i Ulcinj. Organizovano je 112 radionica u kojima je učestvovalo 65-80 različitih žena. Ljekari Instituta za javno zdravlje su tokom 2017. godine 29 puta posjetili radionice, dok su u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, organizovana dva preventivna pregleda dojke i abdomena za 20 žena.

U okviru kampanje za očuvanje oralnog zdravlja, nazvane “Mjesec oralnog zdravlja”, Crveni krst Crne Gore je u saradnji sa predstavnicima Medicinskog fakulteta u Kampu Konik za djecu romske populacije uzrasta od 8 do 12 godina organizovao i predavanje na temu “Proslava zdravih osmijeha”.

5) Socijalna i dječija zaštita

Raseljena i interno raseljena lica, prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite, ostvaruju shodno Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Po Članu 11 Zakona, prava iz socijalne i dječije zaštite

su: (1) osnovna materijalna davanja, i (2) usluge socijalne i dječije zaštite. Zakon predviđa da prava po ovom zakonu pripadaju crnogorskim državljanima, sa prebivalištem u Crnoj Gori, kao i strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je donošenjem Pravilnika o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječije zaštite, prepoznalo i lica sa statusom I/RL, tražioce azila, lica sa statusom izbjeglice i lica sa odobrenom dodatnom zaštitom kao lica koja imaju pravo na osnovna materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori (materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane i jednokratna novčana pomoć). Shodno Uredbi o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, pravo na materijalno obezbjeđenje porodice ostvaruje 130 porodica, kao i 38 porodica/133 lica prima ekvivalent MOP-a (materijalno obezbjeđenje porodice UNHCR), preko Ministarstva rada i socijalnog staranja. U Domu za stara lica „Grabovac“ u Risnu trenutno boravi 4 lica i to 3 raseljena lica i 1 interno raseljeno lice, a u JU Zavodu „Komanski most“ 1 lice.

Crveni krst je za 65 porodica sa 322 člana obezbijedio hranu, higijenske pakete i polovnu garderobu, a redovno se obilazi 492 lica.

Takođe je od strane Crvenog krsta obezbijedena za 46 porodica sa 230 lica jednokratna novčana pomoć.

U okviru projekta sa Unicef-om, opštinske organizacije Crvenog krsta Bijelog Polja, Pljevalja, Berana, Nikšića, Tivta, Cetinja i Bara, u protekle dvije godine organizovale su informativne radionice na temu ostvarivanja socijalnih prava i usluga za pripadnike domicilne i raseljeničke RE populacije. Pored navedenog, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, organizovane su i kampanje za prevenciju nasilja u porodici, kao i maloljetničkih i prisilnih brakova, u RE zajednicama i osnovnim školama.

U okviru distribucije humanitarne pomoći, Crveni krst Crne Gore iz sopstvenih zaliha podijelio je higijenske pakete, pakete u hrani, opremi za domaćinstvo, polovnoj garderobi, i dr. Za 345 porodica smještenih u kampovima na Koniku podijeljeno je 1,200 kg urmi koje su donacija Ambasade Ujedinjenih Arapskih Emirata, donacija Caritasa Barske Nadbiskupije 20 paketa hrane, dok su za 73 najugroženije porodice, osim sljedovanja u redovnim distribucijama, podijeljeni paketi higijene.

6) Jačanje modela bezbjednosti i unapređenja poštovanja zakonodavnih okvira

U toku izvještajnog perioda poseban akcenat je stavljen na evidenciju lica koja su se odlučila za odlazak u tzv „treće zemlje“ (Njemačka, Holandija, Francuska...). Sa područja Kampa Konik u izvještajnom periodu evidentirano je 10 porodica koje su se odlučile da napuste Crnu Goru i ilegalno se presele „treće zemlje“.

Preventivno djelovanje i podizanje svijesti kod interno raseljenih lica kroz stalno prisustvo službenika Uprave policije na području Kampa Konik u toku 2017. godine, imalo je za posljedicu značajno smanjen broj prekršaja javnog reda i mira. Pored preventivnog, preduzimale su se i aktivnosti represivnog karaktera u smislu nastojanja pravovremenog reagovanja na prijavljene događaje koji zahtijevaju reakciju policije pri čemu se davao akcenat na povećanoj senzibilnosti prema ovoj kategoriji lica, sa čime će se nastaviti i u narednom periodu.

Pojačanim prisustvom službenika Područne jedinice Podgorica kada je u pitanju kamp Konik i ostvarivanjem kontakata sa stanovništvom ovih naselja, tim liderima, kao i svim drugim

subjektima uključenim u rješavanje statusnih, egzistencijalnih, socijalnih i drugih pitanja ove populacije preventivno se djelovalo na sprečavanju vršenja prekršaja javnog reda i mira i vršenja krivičnih djela.

Pored preventivnih, realizovano je i 11 informativnih radionica, na sljedeće teme: bezbjednost života u kampu, upoznavanje stanovnika sa kriterijumima i procedurama za apliciranje RHP stanova, upotreba solarnih panela, pravilna upotreba PP aparata i pružanje prve pomoći za opekotine i trovanje dimom, smanjenje taksi za obnovu ličnih dokumenata, prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite, nasilje u porodici, prevencija upotrebe psihoaktivnih supstanci, mogućnost zaposlenja i suzbijanje prosjačenja, dobrovoljni povratak na Kosovo za stanovnike koji nijesu aplicirali za RHP stanove i dr. Sesijama su prisustvovali predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Instituta za javno zdravlje, Centra za socijalni rad, Agencije za stanovanje, Centra bezbjednosti i dr.

DOBROVOLJNI POVRATAK

U 2017. godini na Kosovo se vratilo 8 porodica sa 29 članova, i 1 porodica u Srbiju sa 2 člana. Trenutno 21 porodica sa oko 103 lica zeli da se vrati u državu porijekla.

Proces povratka raseljenih lica na Kosovo krajem 2016. i početkom 2017. je otežan, zbog ukupnih prilika na Kosovu. U okviru Skopskog procesa, u kojem CG aktivno učestvuje, proces povratka i status lica u Crnoj Gori sa Kosova je primarno aktuelan, u saradnji sa UNHCR-om i IOM-om Kosova, kao i sa ministarstvom za povratak u Vladi Kosova. Crna Gora insistira na ispunjavanju obaveza koje su učesnice države preuzele u Akcionom planu.

Menadžment tim Crvenog krsta Crne Gore u Kampu Konik je zajedno sa Danskim savjetom, Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Upravom za zbrinjavanje izbjeglica i UNHCR-om bio aktivno uključen u pripremi i realizaciji dobrovoljnog povratka na Kosovo.

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je je na sjednici razmotrila i usvojila Izvještaj o sprovođenju mjera iz Akcionog plana za implementaciju strategije za trajna rješenja pitanja koja se tiču raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na područje Konika za 2017. godinu.